

**Kurzus kódja(i):** FLM-232.01; OT-MMK-252, MOZ-102

**Kurzus címe:** Magyar filmtörténet

**Tanár neve:** Gelencsér Gábor

**Kurzus időpontja, helye:** kedd 09.00–10.30 34

**Kurzus típusa:** Előadás

**Kurzus leírása:** Az előadás célja, hogy vázlatosan bemutassa a magyar filmtörténet legfontosabb korszakait, stílus- és műfaji irányzatait, alkotóit és filmjeit. A magyar sajátosságokat figyelembe véve az áttekintés a társadalmi és a formatörténeti szempontot ötvözi. Az egyes korszakok esetében a formai megoldások mellett a filmgyártás intézményi (technikai, gazdasági és ideológiai) közegét is szem előtt tartja, alapvető célja azonban a stílári és műfaji változások nyomon követése egy-egy korszak reprezentatív alkotóinak, illetve filmjeinek segítségével. A kurzus sikeres teljesítésével a hallgatók átfogó képet kaphatnak a magyar filmtörténet legfontosabb irányzatairól, alkotóiról, továbbá az órákhoz kapcsolódó filmek segítségével alapvető elemzési ismereteket is elsajátíthatanak.

**Elsajátítandó kompetenciák:** tudás: tájékozódás a magyar filmtörténetben  
képesség: a kulturális jelenségek és azok történeti beágyazottságának értelmezése  
attitűd: történetileg és társadalmilag meghatározott kulturális jelenségek megértése és elfogadása  
autonómia és felelősség: olyan történetileg és politikailag koherens egyéni álláspontok kialakítása, amely segíti önmaga és környezete fejlődését.

**Módszer:** Power Point Prezentációval és filmrészletekkel illusztrált előadás.

**Tematika:** 0. Bevezetés  
1. A némafilm korszak története (1901–1931)  
2. Korai hangosfilm: vígjáték korszaka (1931–1939)  
3. Korai hangosfilm: melodráma korszaka; politikai filmek (1939–1945)  
4. Művészi törekvések a korai hangosfilm korszakában (Fejős Pál, Szőts István; *Hortobágy*)  
5. A koalíciós időszak és ötvenes évek korszaka (1945–1953)  
6. Művészi törekvések 1954 és 1962 között  
7. A magyar új hullám (1963–1969)  
8. A hetvenes évek esztétizmusa (1970–1973)  
9. A hetvenes évek dokumentarizmusa (1974–1978)  
10. A nyolcvanas évek új akadémizmusa (1979–1989)  
11. A nyolcvanas évek új érzékenysége és a fekete széria (1983–1994)  
12. Az ezredforduló fiatal magyar filmje (2000-es évek)

**Kötelező filmek:** 1. Korda Sándor: *Az aranyember* (1918); Uher Ödön: *A bánya titka* (1918)  
2. Székely István: *Hyppolit, a lakáj* (1931); Gaál Béla: *Meseautó* (1934)  
3. Kalmár László: *Halálos tavasz* (1939); Bánky Viktor: *Szerető fia, Péter* (1942)  
4. Fejős Pál: *Tavaszi zápor* (1932); Szőts István: *Emberek a havason* (1941)  
5. Radványi Géza: *Valahol Európában* (1947); Keleti Márton: *Ifjú szívvel* (1953)  
6. Fábri Zoltán: *Körhinta* (1955); Máriássy Félix: *Egy pikoló világos* (1955)  
7. Gaál István: *Sodrásban* (1963); Jancsó Miklós: *Szegénylegények* (1965)  
8. Makk Károly: *Szerelem* (1970); Huszárik Zoltán: *Szindbád* (1971)  
9. Dárdai István: *Jutalomutazás* (1974); Schiffer Pál: *Cséplő Gyuri* (1978)  
10. Kovács András: *A ménesgazda* (1978); Szabó István: *Mephisto* (1981)  
11. Bódy Gábor: *Kutya éji dala* (1983); Tarr Béla: *Kárhozat* (1987)  
12. Török Ferenc: *Moszkva tér* (2001); Hajdu Szabolcs: *Fehér tenyér* (2005)

**Kurzus teljesítésének követelményei:** az előadások anyaga, a vetített filmek ismerete, szakirodalmi olvasottság; a számonkérés módja: kollokvium

- Kötelező irodalom:** Balogh Gyöngyi–Gyürey Vera–Honffy Pál: *A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2004, 10–123.  
Gelencsér Gábor: *A Titanic zenekara*. Stílusok és irányzatok a hetvenes évek magyar filmművészetében. Osiris, Budapest, 2002, 9–57.  
Gelencsér Gábor: *Az eredendő máshol*. Magyar filmes szólások. Gondolat, Budapest, 2014, 32–45, 46–60, 119–137, 206–213.  
Gelencsér Gábor: *Más világok. Filmelemzések*. Palatinus, Budapest, 2005, 172–183, 199–207.  
Kovács András Bálint: *A film szerint a világ*. Palatinus, Budapest, 2002, 183–339.  
Magyar Bálint: *A magyar némafilm története. Némafilmgyártás 1896–1931*. Palatinus, Budapest, 2003.  
Sándor Tibor: *Őrségváltás után. Zsidókérdés és filmpolitika 1938–1944*. Magyar filmintézet, Budapest, 1997.  
Szilágyi Ákos: Az elmesélt Én. Az „új érzékenység” határai. *Filmvilág*, 1985/7. 27–29. [http://www.filmvilag.hu/xista\\_frame.php?cikk\\_id=6068](http://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=6068)  
Vajdovich Györgyi: A magyar film 1939 és 1945 között. *Metropolis*, 2013/2. 6–10. <http://metropolis.org.hu/a-magyar-film-1939-es-1945-kozott>  
Vajdovich Györgyi: Ideológiai üzenet az 1939–1944 közötti magyar filmekben. *Metropolis*, <http://metropolis.org.hu/ideologiai-uzenet-az-1939-1944-kozotti-magyar-filmekben>  
Vajdovich Györgyi: Vígjátékváltozatok az 1931–1944 közötti magyar filmekben. *Metropolis*, 2014/3. 8–22. <http://metropolis.org.hu/vigjatekvaltozatok-az-1931-1944-kozotti-magyar-fimben-1>  
Varga Balázs: Párbeszéd kora. A hatvanas évek magyar filmje. In: Rainer M. János (szerk.): *„Hatvanas évek” Magyarországon*. 56-os Intézet, Budapest, 2004, 427–446.
- Ajánlott irodalom:** Bíró Yvette (szerk.): *Filmkultúra 1965–1973*. Válogatás. Századvég, Budapest, 1991.  
Nemeskürty István: *A képpé varázsolt idő*. Magvető, Budapest, 1983.  
Nemeskürty István: *A magyar film története (1912–1963)*. Gondolat, Budapest, 1965.  
Nemeskürty István: *A meseautó utasai. A magyar filmesztétika története 1930–1948*. Magvető, Budapest, 1965.  
Nemeskürty István–Karcsei Kulcsár István–Kovács Mária: *A magyar hangosfilm története a kezdetektől 1939-ig*. Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, Budapest, 1975.  
Sándor Tibor: *Őrségváltás. A magyar film és a szélsőjobboldal a harmincas-negyvenes években*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1992. [http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/590255/default/doc\\_url/Sandor\\_Tibor\\_Orsegvaltas.pdf](http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/590255/default/doc_url/Sandor_Tibor_Orsegvaltas.pdf)  
Szalay Károly: *A geg nyomában*. Magvető, Budapest, 1972.  
Szilágyi Gábor: Életjel. *A magyar filmművészet megszületése 1954–56*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1994.  
Szilágyi Gábor: *Tűzkereszttség. A magyar játékfilm története 1945–1953*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1992.  
Zalán Vince (szerk.): *Budapest Iskola*. MADE, Budapest, 2005.  
Zalán Vince (szerk.): *Magyar filmrendezőportrék*. Osiris, Budapest, 2004.  
Zsugán István: *Szubjektív magyar filmtörténet 1964–1994*. Osiris–Századvég, Budapest, 1994.  
*A Metropolis és a Filmspirál* tematikus számai:  
*Filmspirál* 30. Janovics Jenő  
*Filmspirál* 31. Máriássy Félix  
*Filmspirál* 33. Fejős Pál  
*Metropolis*, 1998/nyár: Szóts István  
*Metropolis*, 2013/2.: Magyar film 1939–1945  
*Metropolis*, 2018/3.: A magyar film társadalomtörténete 1.  
*Metropolis*, 2019/4.: A magyar film társadalomtörténete 2.